

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG

Avd. 2

DOM

2018-10-31

Meddelad i Göteborg

Mål nr
6591-18

KONKURRENSVERKET	
2018-11-07	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

SÖKANDE

Fresenius Medical Care Sverige AB, 556198-0904
Box 548
192 05 Sollentuna

Ombud:

Advokaten Morvarid Drokhan Nilsson och jur.kand. Wille Steinert
Magnusson Advokatbyrå AB
Box 7413
103 91 Stockholm

MOTPART

Västra Götalandsregionen
462 80 Vänersborg

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, förkortad LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Västra Götalandsregionens yrkande om att målet ska skrivas av.

Förvaltningsrätten förklarar att avtalet som träffats mellan Västra Götalandsregionen och NordicMed-Comp AB den 11 juni 2018 får bestå med hänsyn till 16 kap. 14 § lagen om offentlig upphandling.

Förvaltningsrättens interimistiska beslut den 19 juli 2018 ska inte längre gälla.

Dok.Id 567137

Postadress
Box 53197
400 15 Göteborg

Besöksadress
Sten Sturegatan 14

Telefon
031 - 732 70 00
E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se
www.forvaltningsrattenigoteborg.domstol.se

Telefax
031 - 711 78 59

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Västra Götalandsregionen (VGR) genomför en upphandling av *dialysmaskiner och maskinbunden förbrukning*, RS 2017-03942. Upphandlingen är uppdelad i produktgrupperna 1-5. Av tilldelningsbeslut den 25 maj 2018 framgår att NordicMed-Comp AB (NordicMed-Comp) vunnit upphandlingen gällande produktgrupperna 1, 3, 4 och 5 och att Baxter Medical AB vunnit upphandlingen gällande produktgrupp 2. Fresenius Medical Care Sverige AB:s (Fresenius) anbud har placerats på andra plats vid utvärderingen gällande produktgrupperna 1, 3 och 4.

Fresenius ansökte inom den stadgade avtalsspärren om överprövning av upphandlingen gällande produktgrupperna 1, 3 och 4 och yrkade att upphandlingen skulle rättas innebärande att NordicMed-Comps anbud avseende de tre produktgrupperna inte skulle beaktas vid en ny utvärdering. Med anledning av att VGR den 11 juni 2018 tecknat avtal med NordicMed-Comp, ändrade Fresenius sitt yrkande till att avtalet gällande produktgrupperna 1, 3 och 4 skulle förklaras ogiltigt.

Förvaltningsrätten har den 19 juli 2018 meddelat ett interimistiskt beslut innebärande att det eller de avtal som ingåtts den 11 juni 2018 mellan VGR och NordicMed-Comp avseende produktgrupperna 1, 3 och 4 inte får fullgöras till dess något annat har bestämts.

Det förvaltningsrätten ska pröva i detta mål är om det finns skäl till ingripande i upphandlingen i form av ogiltigförklaring av VGR:s och NordicMed-Comps ingångna avtal till följd av att NordicMed-Comps anbud inte uppfyller obligatoriska krav.

YRKANDEN M.M.

Fresenius

Fresenius yrkar att det mellan VGR och NordicMed-Comp ingångna avtalet avseende produktgrupperna 1, 3 och 4 ska ogiltigförklaras enligt 20 kap. 13 § andra stycket LOU.

VGR har genom att ingå avtalet agerat i strid med de grundläggande upphandlingsrättsliga principerna och 20 kap. 8 § LOU samt den s.k. förlängda avtalsspärren. NordicMed-Comps anbud uppfyller inte samtliga obligatoriska krav i upphandlingen. Vid en korrekt utförd kvalificering skulle anbudet ha diskvalificerats varvid Fresenius rätteligen skulle ha utsetts till vinnande leverantör i upphandlingen. Fresenius har därigenom lidit, eller kan komma att lida skada varför skäl för ogiltigförklaring av avtalet föreligger.

Beträffande de olika punkterna anför Fresenius följande.

Larmkravet

NordicMed-Comps anbud uppfyller inte det obligatoriska larmkravet. I punkterna 10.25 (produktgrupp 1), 140.29 (produktgrupp 3) och 210.29 (produktgrupp 4) i kravspecifikationen anges gällande produkttypen ”maskin” att denna ”ska kunna anslutas till befintligt kallelsesystem inom VGR:s dialysavdelning. Ex Ascom, Vest och Tjeder”. Larmkravet innebär att den offererade maskinen ska kunna ansluta och distribuera sitt larm till det kallelsesystem som används inom VGR. Om ett fel eller en varning utlöser ett larm i den offererade maskinen, ska således detta larm distribueras till befintligt kallelsesystem inom VGR:s dialysavdelningar så att relevant personal inom VGR får information om larmet och kan vidta nödvändig åtgärd. För denna typ av distribuerade larmsystem finns en gemensam standard

"IEC60601-1-8". En medicinteknisk produkt med CE-märkning som omfattar funktionen att anslutas till distribuerade larmsystem ska uppfylla denna standard. Av den till NordicMed-Comps anbud bifogade manualen framgår dock tydligt för maskinen Surdial X-Nipro att den inte kan anslutas och distribuera sitt interna larm till befintligt kallelsesystem inom VGR:s dialysavdelningar. I manualen anges nämligen följande: "Denna modul och externt anslutna instrument förväntas inte användas som distribuerade larmsystem enligt IEC60601-1-8". Av manualen framgår således tydligt att larmkravet inte uppfylls eftersom Surdial X-Nipro inte förväntas användas med anslutning till distribuerade larmsystem enligt den gemensamma standarden IEC60601-1-8. Den CE-märkning som Surdial X-Nipro har omfattar inte funktionen att ansluta maskinen till distribuerade larmsystem, vilket innebär att Surdial X-Nipro, under existerande CE-märkning, inte får distribuera sina larm till befintligt kallelsesystem inom VGR:s dialysavdelningar. NordicMed-Comps anbud uppfyller därmed inte kravet och ska därmed förkastas.

Att VGR i sitt yttrande väljer att tolka NordicMed-Comps anbud som att NordicMed-Comp inte förordar en arbetsmetod och därmed inte vill lämna några garantier ur säkerhetssynpunkt, medför att anbudet har varit behäftat med en otillåten reservation och således är orent och därför skulle ha diskvalificerats även av denna anledning. Detta eftersom det är ett obligatoriskt krav.

Vätskekravet

NordicMed-Comps anbud uppfyller inte det obligatoriska vätskekravet i punkt 140.40 (för produktgrupp 3) eller i punkt 210.40 (för produktgrupp 4) i kravspecifikationen. För dessa krav anges att anbudsgivaren som bifogat dokument med sidhänvisning eller som fritext i anbudsgivarens svar för produkttypen "maskin" ska ange hur kravet uppnås. NordicMed-Comp har

inte, på det sätt som efterfrågats, angett hur Surdial X-Nipro uppnår kravet på att framställa hemodialysvätskor och hemofiltrationsvätskor SLS, varken genom att bifoga något dokument med sidhänvisning eller genom att besvara kravet med fritext.

I enlighet med praxis är det inte oproportionerligt att diskvalificera anbudet till följd av att inget sidnummer angetts i anbudet (jmf HFD 2016 ref. 37 I-II). Kravet på att ange hur vätskekravet uppfylls med sidhänvisning till bifogat dokument har adekvat koppling till föremålet för upphandlingen och är proportionerligt som sådant. Dessutom ska anbudsgivaren redan vid anbudstidens utgång uppfylla samtliga obligatoriska krav.

On-lineprimingkravet

I punkt 140.10 (produktgrupp 3) i kravspecifikationen anges gällande produkttypen "maskin" att denna "ska vara avsedd för on-linepriming där samtliga dialysatorer på marknaden inom VGR kan användas". För att kunna uppfylla on-lineprimingkravet krävs alltid två sterilfilter. NordicMed-Comp har för maskinen Surdial X-Nipro endast offererat ett sterilfilter, vilket i sig gör att kravet inte uppfylls och anbudet därmed rätteligen ska förkastas. On-lineprimingkravet innebär vidare att samtliga dialysatorer på marknaden inom VGR ska kunna användas. Av den till NordicMed-Comps anbud bifogade manualen framgår dock att för det fall endast ett sterilfilter finns tillgängligt kan enbart NordicMed-Comps egna ELISIO-filter (d.v.s. dialysatorer) användas vid on-linepriming. I manualen anges nämligen på s. 76 dels "DIF-priming – infusion av dialysvätska med ELISIO H-serien (HD)", dels i punkten 4 "Använd en dialysator i "ELISIO H-serien" som tar bort endotoxiner i händelse av DIF." Detta återupprepas också på s. 212 i manualen under "VARNING" vari anges "Använd en dialysator i "ELISIO-serien" som tar bort endotoxiner vid priming, bolus och reinfusion med DIF-funktion. Vid användning av andra dialysatorer kan intrång av endotoxiner

ske om CF1-filtret är skadat". Även av denna anledning uppfyller inte NordicMed-Comps det obligatoriska on-lineprimingkravet och ska därmed rätteligen förkastas.

VGR har anfört, som svar på begäran om självriktelse av tilldelningsbeslutet, att "NordicMed-Comp bekräftar att om man vill använda valfri dialysator och prima on-line så gör man följande: 1) Klä maskinen med HDF-slangset, 2) Prima maskinen on-line (båda CUT-filtren används), 3) Efter primning, ändra maskininställning till HD och kör HD-behandling". VGR:s svar innebär att den av NordicMed-Comp i sitt anbud offererade maskinen måste kläs med ett HDF-slangset för att on-linepriming ska kunna ske med valfri dialysator. Som framgår av position 150 i den av NordicMed-Comp ifyllda och ingivna kravspecifikationen samt av de till produktgrupp 3 i kravspecifikationen tillhörande LCC-underlaget och prislistan för förbrukningsmaterial har NordicMed-Comp dock offererat ett HD-slangset (och inte ett HDF-slangset) för produktgrupp 3. Slangsetet i position 150 för produktgrupp 3 ska vara avsett för on-linepriming, vilket VGR bekräftat i sitt svar på fråga 9 i dokumentet Frågor och svar.

NordicMed-Comps anbud inom produktgrupp 4 uppfyller inte ska-kravet i position 220 i kravspecifikationen. För den positionen anges: "Slangset Ar-tär/Ven Hemodialys (HD) för On-linepriming". Av den av NordicMed-Comp ifyllda och ingivna kravspecifikationen framgår att NordicMed-Comp på den aktuella positionen har offererat samma HD-slangset som offererats inom produktgrupp 3, nämligen ett HD-slangset med artikelnummer A372R-V858R-GT. Som framgår av VGR:s svarsbrev till Fresenius krävs emellertid ett HDF-slangset för att on-lineprima med den av NordicMed-Comp offererade maskinen (Surdial X-Nipro). Genom att offerera ett HD-slangset uppfyller således inte NordicMed-Comps anbud inom produktgrupp 4 ska-kravet i position 220 i kravspecifikationen och ska därmed rätteligen förkastas.

VGR har tolkat som att det är samma prisbild oavsett vilket slangset som VGR har behov av, vilket inte är en tolkning som LOU tillåter och dessutom är den svårförståeligt eftersom priset skiljer på det av NordicMed-Comp i produktgrupp 3 offererade HD-slangsetet och på det av NordicMed-Comp i t.ex. produktgrupp 4 offererade HDF-slangsetet. Att VGR för säkerhets skull räknat även på det högre priset för HDF-slangset förändrar inte heller det faktum att de grundläggande upphandlingsrättsliga likabehandlings- och transparensprinciperna förhindrar VGR att justera NordicMed-Comps anbud på detta sätt. Det ankommer på NordicMed-Comp som anbudsgivare att tydligt redovisa att, och i förekommande fall hur, samtliga obligatoriska krav i upphandlingen är uppfyllda.

VGR

VGR yrkar att förvaltningsrätten ska skriva av målet med anledning av att avtal redan tecknats med antagen leverantör. VGR bestrider yrkandet om att avtalet mellan VGR och NordicMed-Comp ska ogiltigförklaras. För det fall domstolen skulle finna att grund finns för att ogiltigförklara avtalet ska avtalet ändå få bestå till följd av tvingande hänsyn till allmänintresse. VGR anför bl.a. följande.

Ogiltighetsförklaring av avtalet

I tilldelningsbeslutet angavs att avtalssparren löpte till den 4 juni 2018. För att försäkra sig om att det inte hade kommit in någon ansökan om överprövning dröjde VGR med att teckna avtal till den 11 juni 2018. Vid den tiden hade inte VGR fått ta del av den ansökan om överprövning som Fresenius hade skickat till förvaltningsrätten. Vid VGR:s kontakt med förvaltningsrätten den 4 juli 2018 i ett annat mål uppmärksammades att VGR missat att svara på föreläggandet i aktuellt mål. Det framkom även att den e-postadress

som använts vid utskicket av föreläggandet var felaktig, varför VGR aldrig nåddes av varken föreläggandet eller den senare utskickade påminnelsen. VGR har därför inte haft någon kännedom om den förlängda avtalsspärren som inträtt till följd av Fresenius ansökan om överprövning. När VGR meddelade detta till förvaltningsrätten justerade Fresenius sin ansökan om överprövning till att i stället avse överprövning av avtalets giltighet. Trots att avtalet har tecknats under den tid en förlängd avtalsspärr har förelegat menar VGR att omständigheterna i det aktuella fallet ska beaktas. Därtill har VGR inte agerat i strid med de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU eller någon annan bestämmelse i samma lag varför det inte har medfört någon risk för Fresenius att lida skada. Det föreligger således inte grund för att ogiltigförklara avtalet.

Beträffande de olika punkterna anför VGR följande.

Larmkravet

NordicMed-Com har till sitt anbud bifogat en manual. I manualen uttrycks det rörande larmsystem att "denna modul och externt anslutna instrument förväntas inte användas som distribuerade larmsystem enligt IEC60601-1-8". Med hänsyn till att den offererade maskinen har ett larmsystem inbyggt så tolkar VGR ovanstående som en rekommendation. Att det handlar om en rekommendation och inte en begränsning i offererad maskin bekräftade även NordicMed-Com i samband med provuppställningen då NordicMed-Com angav att offererad maskin är öppen och kan konfigureras och kopplas till samtliga system inom VGR. Att NordicMed-Com har valt att använda begreppet "förväntas" i sin manual har inte att göra med maskinens kapacitet eller egenskaper utan avser den arbetsmetod där det lokala larmet på maskinen ska göras tillgängligt för personal som befinner sig i annat rum. Att använda en sådan arbetsmetod är inte något NordicMed-Com förordar varför de inte heller vill lämna några garantier ur säkerhetssynpunkt. Med

hänsyn till att den offererade maskinen har efterfrågade egenskaper och enligt uppgift från NordicMed-Com är CE-märkt för användning mot de kallesystem som VGR har angett uppfyller maskinen ställt krav.

Att maskinen Surdial X-Nipro är CE-märkt med funktionen för vidarekoppling är en uppgift VGR vidhåller och som bekräftats av NordicMed-Com själva. I ett e-postmeddelande från NordicMed-Com anför bolaget bl.a. att "Funktionen för att vidarekoppla till externt larm från maskinen Surdial X uppfyller standard IEC60601 – 1 – 8:2006. Se bilagt utdrag ur senaste versionen av användarmanualen 19. "Utgång till Centrallarm". Funktionen Utgång till Centrallarm är inkluderat i den CE-märkning som finns för maskinen och som omfattar maskinens samtliga funktioner, Se bilagt EC Certificate G1 18 1 43398 283. Svaret på frågan är alltså "Ja" maskinens vidarekoppling till externt larm är CE-märkt och enligt standard. Larmfunktionen i Surdial X ändras inte om eller när den vidarekopplas till externt system."

Vätskekravet

I det aktuella kravet ska anbudsgivare ange hur offererad maskin framställer hemodialysvätskor enligt Svensk Läkemedels Standard (SLS) 2018. Anbudsgivaren ombeds visa detta genom bifogat dokument med sidhänvisning eller som fritext i anbudet. VGR instämmer i Fresenius påstående om att NordicMed-Com i sin bifogade manual inte har angett vilken sida informationen finns på. Detta har VGR:s personal i stället själva funnit vid en genomgång av anbudet. Därtill har uppgiften lämnats i samband med den genomgång av offererad maskin som skett genom provuppställningen, varför VGR finner att efterfrågad uppgift funnits både i inskickat anbud samt förmedlats vid provuppställning. Då provuppställningen har utgjort en del av anbudsgivarnas anbud har VGR även beaktat sådan information som framkommit vid det tillfället. Detta förfarande har varit lika för alla anbudsgivare. Det saknas därför stöd för Fresenius påstående om att en upphandlande

myndighet inte får godta ett anbud som brister mot ett till synes oväsentlig men i och för sig ett obligatoriskt krav. Eftersom information har lämnats är det således inte proportionerligt att se kravet på att ange en viss sida i det bifogade materialet som ett isolerat obligatoriskt krav som skulle medföra att ett anbud ska förkastas.

Under punkten 1.5.5 i Anbudsinbjudan som handlar om utvärdering av anbud så framgår det bl.a. att poäng kommer att sättas inom angivet intervall beroende på hur väl kravet uppfylls, angivna kvalitetskrav kommer att bedömas av en expertgrupp inom VGR via dokumentation, provning och/eller erfarenhet samt där behov finns kommer tester att genomföras under upphandlingen. Det är således transparent att anbudsgivare bedöms dels utifrån vad de anför i sitt skriftliga anbud, dels utifrån bl.a. provning. Detta innebär att bedömning av kvalificering och utvärdering inte enbart utgår från vad som anges i det skriftliga anbudet. Vad som har kommit fram vid provupställningen har således även det utgjort en del av anbudet och medfört att allt som har beaktats vid en kvalificering och utvärdering inte enbart har utgått från vad som har angetts i det skriftliga anbudet.

On-lineprimingkravet

VGR instämmer i att den offererade maskinen har offererats med ett sterilfilter, vilket då utgör det filter NordicMed-Com själva förespråkar och som benämns som filter i "Elisio-serien". Genom att endast använda ett sådant filter uppnår maskinen lika hög grad av renhet, d.v.s. uppfyller kravet på HDF-behandling, som vid användandet av två sterilfilter av annat märke. Av den anledningen offereras maskinen med enbart ett filter. Detta innebär dock inte att maskinen inte kan användas med två sterilfilter av annat varumärke för att uppnå en HDF-behandling. NordicMed-Com har vid provupställningen demonstrerat tillvägagångssättet vid användandet av två filter av annat varumärke. Maskinen uppfyller således kravet på att den ska vara av-

sedd för on-linepriming där samtliga dialysatorer på marknaden inom VGR kan användas, trots att den offererats med filter av det egna varumärket.

VGR har noterat att det offererade slangsetet avser HD-behandling samtidigt som det i instruktionen till HDF-behandling anges att HDF-slangset ska användas. VGR har tolkat detta som att det är samma prisbild oavsett vilket slangset som VGR har behov av och så länge det finns HDF-slangset hos anbudsgivaren är det den offererade kostnaden i anbudet som gäller.

VGR har för jämförelsens skull ändå räknat ut priset på NordicMed-Coms anbud för det fall dessa skulle debitera en högre kostnad för ett HDF-slangset samt extra filter i samband med HDF-behandlingar. Slutsumman visar tydligt att det trots ett högre anbudspris inte skulle påverka tilldelningsbeslutet då NordicMed-Coms anbud alltjämt kvarstår som det ekonomiskt mest fördelaktiga. VGR har också varit i kontakt med NordicMed-Com för att kontrollera tolkningen och då erhållit följande förklaring i e-post; "gällande On-linepriming så finns det en speciell funktion på Surdial-X som heter DIF. Denna funktion möjliggör Online-priming även i HD-mode utan att använda sig av HDF-slangset eller dubbla maskinbundna filter. Det är alltså möjligt att använda det vanliga HD-slangsetet och endast ett av de två maskinbundna filtren varför detta har offererats som en möjlighet. Som ytterligare endotoxinfilter används då Nipro:s egna "vanliga filter" som heter Elisio. DIF-funktion samt användning av Elisiofiltret innebär att endast ett s.k. Cutfilter behöver användas och inte heller HDF-kretsen, d.v.s. med ett vanligt HD-slangset. NordicMed-Com tillägger att trots att maskinen kan on-lineprimas med alla VGR:s dialysfilter så har den offererats med det mest kostnadseffektiva alternativet". Detta innebär att VGR inte hade haft stöd för att diskvalificera NordicMed-Coms anbud till följd av det offererade HD-slangsetet eftersom offererad maskin kan uppfylla kravet på on-linepriming med hjälp av ett vanligt HD-slangset. Detta är uppgifter som VGR:s personal till följd av att de inte har någon erfarenhet av den offerera-

de maskinen inte haft någon kunskap om. Med hänsyn till ny kunskap om funktionen som kallas för DIF anser VGR att det inte finns något stöd för Fresenius att ifrågasätta det offererade antalet filter samt typ av slangset. Kravet är därför uppfyllt.

Tvingande hänsyn till allmänintresse

Den aktuella upphandlingen avser inköp av medicintekniska produkter i form av dialysmaskiner vars uppgift är att ersätta patientens mycket nedsatta eller helt frånvarande egna njurfunktion. Regionen har i dag cirka 500 patienter som är beroende av maskinen för sin behandling som sker 2-6 gånger per vecka, året runt. Till följd av att dialysbehandling utgör en livsnödvändig behandling, har VGR stor press på sig att förnya uttjänta maskiner och även att uppdatera sin maskinpark för att uppnå högsta möjliga patientsäkerhet. Till följd av att den ursprungliga upphandlingen som startades för sommaren 2017 blev överprövad valde VGR det mest tidsbesparande alternativet och avbröt den upphandlingen för att åter annonsera ett förbättrat underlag. Den nu aktuella upphandlingen har således skjutit fram tiden för ett nytt avtal med många månader, vilket medfört en mycket pressad situation avseende behovet av dialysmaskiner samtidigt som det tidigare avtalet har hunnit löpa ut.

Med hänsyn till att VGR påbörjat upphandlingen av dialysmaskiner i god tid men till följd av två stycken överprövningsprocesser inte längre har något gällande avtal så ser situationen annorlunda ut mot när upphandlingen planerades. För att kunna låta ett ogiltigt avtal få bestå med hänsyn till synnerlig brådska ska den uppkomna situationen inte anses ha varit möjlig för upphandlande myndighet att förutse. Därtill menar VGR att upphandlingsobjektet utgörs av en så livsviktig produkt att gällande upphandlingsregler inte skäligen kan stå i vägen för att ett landsting ska kunna uppfylla sin lagstadgade skyldighet att erbjuda en livsuppehållande behandling till sina

invånare. VGR menar med beaktande av föreliggande praxis att en ogiltigförklaring av nu överprövat avtal skulle få orimliga konsekvenser för patienter som är helt beroende av daglig dialys för sin överlevnad. Avtalet bör därmed få bestå med hänsyn till tvingande allmänintresse.

Fresenius har till bemötande av vad VGR anfört gällande tvingande hänsyn till allmänintresse tillagt följande.

De påståenden VGR har lagt fram utgör inte sådana tvingande hänsyn till ett allmänintresse som kan motivera att förvaltningsrätten låter ingångna avtalet bestå trots att förutsättningarna för ogiltighet är uppfyllda. Allmänhetens tillgång till dialysmaskiner är fortsatt tillförsäkrad genom att VGR fortsätter att använda sina befintliga dialysmaskiner som mycket sannolikt fortfarande är i bruk. Att det har skett en teknisk utveckling på marknaden för dialysmaskiner och en vilja att uppdatera sin befintliga maskinpark är anledningen till VGR:s förevarande upphandling och inte att de befintliga dialysmaskinerna är utslitna.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Grundläggande bestämmelser

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet (4 kap. 1 § LOU).

En upphandling får inte utformas i syfte att undanta den från lagens tillämpningsområde och får inte heller utformas i syfte att begränsa konkurrensen så att vissa leverantörer gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt (4 kap. 2 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (20 kap. 6 § första stycket LOU).

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrättens prövning är en kontroll av om det finns skäl att ingripa mot upphandlingen på grund av att den upphandlande myndigheten har brutit mot principerna för upphandling eller någon annan bestämmelse i LOU. I mål om överprövning av en upphandling gäller som huvudprincip att den part som påstår att en upphandling är felaktig på ett klart sätt ska ange grunderna för sin talan. Domstolens prövning bör begränsas till de grunder som parten åberopar (se Regeringsrättens [numera Högsta förvaltningsdomstolen] avgörande RÅ 2009 ref. 69).

För att grund för ingripande mot upphandlingen ska finnas är det inte tillräckligt att sökanden anser sig ha lidit eller kan komma att lida skada, utan sökanden ska visa att denne har lidit eller kan komma att lida skada av den eller de brister som påtalats (jfr Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2013 ref. 53).

Överprövning av avtalets giltighet

Enligt 20 kap. 6 § andra stycket LOU får överprövning av en upphandling inte ske efter det att avtal har slutits mellan den upphandlande myndigheten och en leverantör. Fresenius har dock, efter vetskapen om att VGR tecknat avtal med NordicMed-Comp, ändrat sitt yrkande till att gälla överprövning av avtalets giltighet.

Ett avtal ska bl.a. förklaras ogiltigt om det har slutits i strid med 20 kap. 10 § LOU. Av 20 kap. 10 § första stycket LOU framgår att när en förlängd avtalsspärr gäller enligt 20 kap. 8 § LOU får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal förrän 10 dagar har gått från det att förvaltningsrätten har avgjort målet. För ogiltighet i sådana fall krävs dessutom att någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i LOU har överträtts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada (20 kap. 13 andra stycket LOU).

Det är i målet ostridigt att det avtal VGR tecknat med NordicMed-Comp den 11 juni 2018 har slutits i strid mot bestämmelsen om förlängd avtalsspärr. Ogiltighet kan därför bli aktuellt om VGR har brutit mot de grundläggande principerna eller någon annan bestämmelse i LOU och att detta lett till att Fresenius lidit eller riskerat att lida skada. VGR:s yrkande om att målet ska skrivas av till följd av att avtal redan tecknats ska därför avslås. Målet ska därmed prövas i sak utifrån åberopade grunder.

VGR har anfört att det inte föreligger grund för att ogiltigförklara avtalet eftersom VGR inte fått ta del av de förelägganden förvaltningsrätten skickat och därför inte vid avtalstecknandet haft kännedom om den inkomna ansökan om överprövning.

En avtalsspärr förlängs automatiskt när en ansökan om överprövning kommit in till domstolen och är inte beroende av tidpunkten för domstolens underrättelse till den upphandlande myndigheten om att ansökan kommit in. Eftersom det förelåg en förlängd avtalsspärr enligt 20 kap. 10 § LOU när avtalet mellan VGR och NordicMed-Comp tecknades, har avtalet slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr. Avtalet ska förklaras ogiltigt om de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU eller någon annan bestämmelse i LOU överträtts och detta har medfört att Fresenius har lidit eller kan

komma att lida skada. Förvaltningsrätten ska således pröva om grund för ogiltighet av avtalet föreligger.

Föreligger grund att ogiltighetsförklara avtalet?

Det är Fresenius som sökande som har att lyfta fram de omständigheter som talan grundar sig på. Bolaget har gjort gällande att avtalet ska ogiltigförklaras till följd av att NordicMed-Comps anbud inte uppfyller samtliga obligatoriska krav i upphandlingen.

Enligt principen om likabehandling ska den upphandlande myndigheten behandla alla leverantörer lika och ge dem lika förutsättningar. Den upphandlande myndigheten får inte efterge eller bortse från sådana obligatoriska krav som uppställts i upphandlingsdokumentet (se bl.a. HFD 2016 ref. 37 I-II). EU-domstolen har slagit fast att det med hänsyn till principen om likabehandling krävs att samtliga anbud är förenliga med bestämmelserna i kontraktshandlingarna för att garantera en objektiv jämförelse av anbudena. Detta skulle inte uppfyllas om anbudsgivarna tilläts avvika från grundläggande bestämmelser i kontraktshandlingarna genom förbehåll, med undantag för de fall då dessa bestämmelser uttryckligen ger denna möjlighet (mål C-243/89 Kommissionen mot Danmark, punkt 37 och 40). Ett anbud som innehåller sådana avvikelser i form av förbehåll eller reservationer är därmed att betrakta som orent och ska förkastas.

Frågan för förvaltningsrätten att härefter ta ställning till är om NordicMed-Comps i sitt anbud har uppfyllt de obligatoriska kraven i upphandlingen.

Av avsnitt 1.3.3 Obligatoriska krav i Anbudsinbjudan framgår bl.a. följande:

”Förfrågningsunderlaget innehåller ett antal obligatoriska krav. En grundförutsättning för att ett anbud ska kunna tilldelas ramavtal är att dessa obligato-

riska krav är uppfyllda. Ett anbud som inte uppfyller samtliga obligatoriska krav kommer att förkastas. [...]

De obligatoriska kraven delas in i tre områden: [...] Krav på varan/tjänsten, vilka återfinns i bilaga 05, Kravspecifikation. Observera att i bilaga 05, Kravspecifikation, anges särskilt om de krav som ställs upp där är obligatoriska eller inte. De krav i bilaga 05, Kravspecifikation, som inte är obligatoriska är så kallade utvärderingskriterier. Anbudsgivaren ska intyga att samtliga obligatoriska krav är uppfyllda.”

I avsnitt 1.5.5 i Anbudsinbjudan anges följande:

1.5.5 Utvärdering av anbud

VGR kommer att anta det/de anbudet/anbuderna som uppfyller samtliga obligatoriska krav och som har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet utifrån följande tilldelningskriterier.

- Pris, se punkten Krav på anbudspriser
- De kvalitetskrav som närmare anges i kravspecifikationen

Varje kvalitetskrav angivet i kravspecifikationen kan ge ett visst antal poäng. Poäng kommer att sättas inom angivet intervall beroende på hur väl kravet uppfylls. Poängen utgår från ett jämförelsepris.

Utvärderingspriset kommer sedan att räknas fram genom att VGR för varje poäng som inte uppfylls ger ett prispåslag till offererat pris. Om man uppnår full poäng ges inget prispåslag. Vinnande anbudsgivare blir den med lägst utvärderingspris. Skulle två anbud få lika jämförelsetal vinner den med högst kvalitetspoäng. Om två anbud uppnår både samma jämförelsetal och samma kvalitetspoäng kommer lottdragning att ske. Angivna kvalitetskrav kommer att bedömas av en expertgrupp inom VGR via dokumentation, provning och/eller utifrån erfarenhet.

Där behov finns kommer tester att genomföras under upphandlingen. Tester kommer inte att utföras då aktuell produkt är upphandlad eller tidigare testad och VGR anser sig ha kännedom/beprövad erfarenhet om produkten.”

Av ovan nämnda avsnitt framgår bl.a. att endast de anbud som uppfyller samtliga obligatoriska krav kommer att antas, att varje kvalitetskrav angivet i kravspecifikationen kan ge ett visst antal poäng samt att angivna kvalitetskrav kommer att bedömas av en expertgrupp inom VGR genom bl.a. dokumentation, provning och/eller utifrån erfarenhet. Förvaltningsrätten noterar därutöver att det av dokumentet Kravspecifikationen framgår genom kryssmarkeringar vilka krav som är obligatoriska och vilka som utgör utvärderingskriterier.

Utifrån hur anvisningarna i avsnitt 1.5.5 är formulerade och till följd av att avsnittet är benämnt ”utvärdering av anbud” anser förvaltningsrätten att den bedömning av kvalitetskraven VGR:s expertgrupp kommer att göra omfattar just de kvalitetskrav som utgör utvärderingskriterier. Det kan därför av texten inte förstås att möjligheten gällande de återstående kraven i kravspecifikationen, d.v.s. de obligatoriska kraven, ska bedömas eller kan kompletteras med ny information genom en provuppställning. Att tillåta sådana kompletteringar skulle dessutom riskera att stå i strid med likabehandlingsprincipen. De obligatoriska kraven måste därför vara uppfyllda inom anbudstiden.

De obligatoriska krav som Fresenius gjort gällande inte är uppfyllda i NordicMed-Comps anbud är följande.

Larmkravet

Av punkten 10.25 (produktgrupp 1), punkten 140.29 (produktgrupp 3) samt punkten 210.29 (produktgrupp 4) framgår följande obligatoriskt krav:

”Ska kunna anslutas till befintligt kallelsesystem inom VGR:s dialysavdelning. Ex Ascom, Best, Tjeder.”

I manualen i NordicMed-Comps anbud framgår följande gällande den offererade maskinen Surdial X:

”Denna modul och externt anslutna instrument förväntas inte användas som distribuerade larmsystem enligt IEC60601-1-8.”

Fresenius har anfört att NordicMed-Comp inte uppfyller larmkravet då maskinen Surdial X inte kan anslutas och distribuera sitt interna larm till befintligt kallelsesystem inom VGR:s dialysavdelningar. Därutöver omfattar inte CE-märkningen funktionen att ansluta maskinen till distribuerande larmsystem.

NordicMed-Comp har genom att kryssa i ”ja” i kravspecifikationen bekräftat att man uppfyller kravet. Någon ytterligare information eller svar för kravet ifråga efterfrågas inte enligt anvisningarna till kravspecifikationen. Frågan är då om den information som finns i anbudets manual innebär en otillåten reservation mot det ställda larmkravet.

Av handlingarna i målet framkommer att NordicMed-Comps offererade maskin har ett eget inbyggt larmsystem. Den varningstext som anges i manualen enligt ovan angivna citat måste därför enligt förvaltningsrättens mening, och såsom VGR anfört, ses som en rekommendation och inte en reservation mot det obligatoriskt ställda kravet. Denna slutsats får också stöd av att NordicMed-Comp själva intygat att så är fallet. Inte heller har Fresenius visat att NordicMed-Comps anbud inte uppfyller ställda krav utifrån avsaknad av CE-märkning på funktionerna på offererad maskin. NordicMed-Comp uppfyller således kravet vad gäller produktgrupp 1.

Vätskekravet

Av punkten 140.40 för produktgrupp 3 samt punkten 210.40 för produktgruppen 4 framgår följande obligatoriska krav:

”Ska framställa hemodialysvätskor enligt Svensk Läkemedels Standard 2018. Tillverkning och hantering av hemodialysvätskor inom sjukvård 9.3 och 9.4 (SLS). Ska anges hur detta uppnås, som bifogat dokument med sidhänvisning eller som fritext under anbudsgivarens svar.”

NordicMed-Comp har i sitt anbud angett svaret ”ja” på frågan om kravet uppfylls med har inte i fältet i kravspecifikationen angett varken sidnummerhänvisning till bifogat dokument eller något svar i fritext. VGR har anfört att den efterfrågade informationen, d.v.s. hur kravet uppnås, återfinns i NordicMed-Comps till anbudet bifogade manual, på s. 210. VGR har vi-

dare anfört att NordicMed-Comp i samband med provuppställning förmedlat efterfrågad uppgift.

Utifrån det konstaterandet förvaltningsrätten ovan gjort, innebärande att anbudsgivare inte har möjlighet att komplettera sitt anbud i samband med provtillfällen i syfte att uppfylla obligatoriska krav, ska inkomna anbud bedömas utifrån de uppgifter som inkommit innan anbudstidens utgång. Då kraven i punkterna 140.40 och i 210.40 avser obligatoriska krav, och inga utvärderingskriterier som ska bedömas vid utvärderingsskedet, har NordicMed-Comp därför ingen möjlighet att efter anbudstiden inkomma med nya uppgifter.

Det är i målet klarlagt att NordicMed-Comp inte i kravspecifikationen i fälten kopplat till de obligatoriska kraven i punkterna 140.40 och 210.40, angett sidhänvisning till bifogat dokument eller någon fritext där de efterfrågade uppgifterna ges. Av kravtexten framgår att sådan uppgift ska lämnas, vilket innebär att kravet ska betraktas som ett obligatoriskt sådant.

Som utgångspunkt ska ett anbud som inte uppfyller de obligatoriska kraven som angivits i upphandlingsdokumenten förkastas. Detta för att garantera en objektiv jämförelse mellan anbuden under utvärderingsfasen (se prop. 2015/16:195 s. 979 samt HFD 2016 ref. 37 I-II). Det är således NordicMed-Comp som anbudsgivare som ska uppfylla de krav som anges i upphandlingsdokumenten. Utgångspunkten är därför att en anbudsgivare ska lämna information på det sätt som den upphandlande myndigheten föreskrivit. Detta eftersom det aktuella kravet har angetts i upphandlingsdokumentet och därför gett potentiella leverantörer anledning att förutsätta att kravet varit viktigt för VGR. Kravet kan inte heller ses som oproportionerligt i förhållande till föremålet för upphandlingen.

On-lineprimingkravet

Av punkten 140.10 för produktgrupp 3 framgår följande obligatoriskt krav:

”Ska vara avsedd för on-linepriming där samtliga dialysatorer på marknaden inom VGR kan användas.”

I position 220 i kravspecifikationen anges följande:

”Slangset Artär/Ven Hemodialys (HD) för On-linepriming.”

NordicMed-Comp har i sitt anbud svarat ”ja” på frågan om kravet uppfylls. Fresenius har anfört att det krävs två sterilfilter för att kunna uppfylla kravet. Den maskin NordicMed-Comp har offererat, Surdial X-Nipro, har dock endast ett sterilfilter, vilket gör att kravet inte uppfylls. Därutöver har den för produktgrupp 3 offererade maskinen, enligt Fresenius, offererats med ett HD-slangset och inte ett HDF-slangset varför detta också innebär att on-lineprimingkravet inte uppfylls.

Av den till NordicMed-Comps bifogade manualen framgår bl.a. följande:

”Använd en dialysator i ’ELISIO H-serien’ som tar bort endotoxiner i händelse av DIF.”

”Använd en dialysator i "ELISIO-serien" som tar bort endotoxiner vid priming, bolus och reinfusion med DIF-funktion. Vid användning av andra dialysatorer kan intrång av endotoxiner ske om CF1-filtret är skadat.”

VGR har anfört att NordicMed-Comp i samband med provuppställningen demonstrerat ett tillvägagångssätt vid användandet av två filter av annat varumärke, och därmed bedömt att den offererade maskinen uppfyller kravet. Som förvaltningsrätten tidigare redogjort för kan inte ett anbud kompletteras med nya uppgifter i samband med provuppställningen för att på så sätt uppfylla obligatoriska krav. Då kravet i 140.10 varit obligatoriskt ska därför de uppgifter som finns i NordicMed-Comps anbud och som inkom-

mit innan anbudstidens utgång ligga till grund för bedömningen av om obligatoriska krav uppfylls. Förvaltningsrättens bedömning är att den information som framgår av manualen i NordicMed-Comps anbud står i strid med kravet på att samtliga dialysatorer på marknaden ska kunna användas, varför den måste ses som en reservation.

Fresenius har i sin begäran om självrättelse av tilldelningsbeslutet fått till svar att VGR bedömt att NordicMed-Comp uppfyller kravet på on-linepriming, då NordicMed-Comp bekräftat att man kan klä den offererade maskinen med ett HDF-slangset för att kunna använda valfri dialysator. Av NordicMed-Comps anbud framgår dock att bolaget offererat ett HD-slangset för produktgrupp 3. VGR har anfört att man ändå godtagit detta eftersom prisbilden är samma oavsett vilket slangset som VGR har behov av och så länge det finns HDF-slangset hos anbudsgivaren. I förvaltningsrätten har VGR anfört att NordicMed-Comp därefter i ett e-postmeddelande har förklarat att deras offererade maskin kan uppfylla kravet på on-linepriming med hjälp av ett vanligt HD-slangset.

De uppgifter som följde med nämnda e-postmeddelande kan inte uppfattas på annat sätt än att de utgör uppgifter som inkommit efter anbudstidens utgång och därför inte varit en del av anbudet. De nya uppgifterna kan därför inte läka en eventuell bristande kravuppfyllelse i anbudet. VGR har genom att besvara en inkommen fråga under anbudstiden, att det slangset som offererats på position 150 i kravspecifikationen ska vara avsett för on-linepriming. Mot den bakgrunden bedömer förvaltningsrätten att NordicMed-Comps anbud inte heller i detta avseende uppfyller kraven för on-linepriming. Förvaltningsrätten gör samma bedömning gällande produktgrupp 4, där NordicMed-Comp för position 220 offererat samma HD-slangset, med samma artikelnummer, som offererats inom produktgrupp 3. NordicMed-Comp har också bekräftat att den offererade maskinen måste kläs med ett HDF-slangset för att kunna on-lineprima. Förvaltningsrätten

bedömer att NordicMed-Comp inte heller gällande produktgrupp 4 uppfyller kravet för slangset.

Sammanfattning

Genom att VGR trots ovan tagit upp NordicMed-Comp som anbudsgivare och tecknat avtal med bolaget gällande produktgrupp 3 och 4 har VGR agerat i strid med likabehandlingsprincipen. Men anledning av att Fresenius har placerat sig på andra plats i utvärderingen gällande produktgrupp 3 och 4 får bolaget anses ha lidit eller riskerat att lida skada av att NordicMed-Comps anbud inte uppfyller samtliga obligatoriska krav.

Ogiltighetens omfattning

Av VGR:s avtal med NordicMed-Comp framgår att avtalet omfattar alla de produktgrupper där NordicMed-Comp vunnit upphandlingen, d.v.s. produktgrupperna 1, 3, 4 och 5.

Fresenius talan gäller produktgrupperna 1,3 och 4. I sammanhanget bör noteras, som framgår av tidigare bedömning, att förvaltningsrätten kommit fram till att det inte finns grund att förklara den del av upphandlingen som avser produktgrupp 1 ogiltigt. Produktgrupp 5 berörs egentligen inte av målet.

Det har alltså inte ingåtts separata avtal för varje produktgrupp. Enligt förarbetena till LOU har domstolen vid frågor om avtals ogiltighet att välja mellan att ogiltigförklara hela avtalet eller låta hela avtalet bestå om tvingande hänsyn till ett allmänintresse kan anses föreligga. Undantaget som ger möjlighet att låta ett avtal bestå av tvingande hänsyn till allmänintresset föreslås därför i förarbetena genomföras på samma enhetliga sätt som andra frågor rörande ogiltighet (prop. 2009/10:180, s. 139).

Tvingande hänsyn till allmänintresset

Enligt 20 kap. 14 § LOU ska rätten besluta att avtalet får bestå trots att förutsättningarna för ogiltighet är uppfyllda om det motiveras av tvingande hänsyn till ett allmänintresse. Bestämmelsen ska enligt förarbetena tolkas restriktivt och det är endast exceptionella omständigheter som ska medföra att ett avtal får bestå (prop. 2009/10:180 s. 138-139 och s. 362 samt prop. 2015/16:195 s. 747). EU-domstolen har bedömt allmänintresset som tvingande angående t.ex. allmän ordning och säkerhet, skydd för människors liv och hälsa, samt folk- och djurhälsan. Det ligger vidare enligt regeringens mening i sakens natur att den som åberopar en sådan omständighet, d.v.s. den upphandlande myndigheten, också har bevisbördan för detta. Det sägs vidare att det ankommer på de allmänna förvaltningsdomstolarna att utifrån de särskilda omständigheterna i ett enskilt mål tolka begreppet tvingande hänsyn till ett allmänintresse.

Det åligger således VGR att visa att avtalet med NordicMed-Comp ska bestå till följd av tvingande allmänintresse. VGR har anfört att upphandlingen berör ca 500 patienter som till följd av helt eller mycket nedsatt njurfunktion är helt beroende av dialysmaskinerna för återkommande och livsnödvändig behandling. VGR har vidare uppgett att det finns behov av att förnya uttjänata maskiner och att befintligt avtal redan löpt ut till följd av en överprövning av en tidigare upphandling.

Viss praxis på området finns gällande skydd för människors liv och hälsa. Exempelvis kom Kammarrätten i Göteborg den 17 december 2014, mål nr 3674-14 och 3678-14, fram till att ett tilläggsavtal kopplat till ett avtal om leverans av dosdispenserade läkemedel, skulle bestå med hänsyn till allmänintresset. Skälet var att en hälsorisk för ett stort antal patienter annars kunnat riskera att uppstå. Kammarrätten i Jönköping ansåg i ett avgörande den 18 november 2011, mål nr 1587–1589-11, att ett avtal gällande leveranser av

hörselapparater skulle bestå till följd av tvingande hänsyn till ett allmänintresse. Grunden för ställningstagandet var att landstingen har en lagstadgad skyldighet att tillhandahålla hörselapparater och att det måste anses utgöra ett folkhälsointresse att denna samhällsservice kan fullgöras.

Kammarrätten i Göteborg har den 25 april 2018, mål nr 2751-17, kommit fram till att ett avtal gällande serviceresor fick bestå med hänsyn till allmänintresset. I huvudsak anförde kammarrätten följande. Serviceresor innefattar sjuktransporter och färdtjänstresor. Resornas karaktär innebär att människors liv och hälsa riskeras om resorna inte kan utföras på ett effektivt sätt. Dessa resor skulle påverkas negativt på så sätt att oskäligen dröjsmål uppstår om avtalet blir ogiltigt. Vidare framgår av domen att oskäligen väntetider eller uteblivna transporter för färdtjänstresor innebär risker från ett folkhälsoproblem. I sammanhanget ska dock anmärkas att domen är överklagad till Högsta förvaltningsdomstolen som den 18 september 2018, mål nr 2768-18, meddelat prövningstillstånd.

Förvaltningsrätten konstaterar att de i upphandlingen avsedda produkterna har en mycket stor påverkan på människors liv och hälsa. Det har inte kommit fram skäl att ifrågasätta VGR:s uppgift om att maskinerna är en förutsättning för att sjuka människors behov av nödvändig vård ska kunna tillgodoses. Inte heller finns anledning att ifrågasätta behovet av att byta ut uttjänta maskiner. Mot denna bakgrund får det anses föreligga sådana omständigheter som omfattas av begreppet tvingande hänsyn till ett allmänintresse. Avtalet mellan VGR och NordicMed-Comp ska därför bestå.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten att avtalet i vissa delar är ogiltigt men att det finns tvingande hänsyn till ett allmänintresse som innebär att

avtalet den 11 juni 2018 mellan VGR och NordicMed-Comp i sin helhet ska bestå i enlighet med 16 kap. 14 § LOU.

Förvaltningsrättens interimistiska beslut ska därför inte längre gälla.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (FR-05)

Ann-Carin Glimstedt
Rådman

Föredragande i målet har varit föredragande juristen Emelie Lindh.

Hur man överklagar

FR-05

Den som inte är nöjd med förvaltningsrättens beslut kan överklaga. Här framgår hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som ni fick del av beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För myndigheten räknas tiden alltid från beslutets datum.

Hur räknar vi ut tiden?

Sista dagen för överklagande är exakt 3 veckor från den veckodag som tiden börjar räknas. Om ni exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen för överklagande är en helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Tänk på detta i mål om överprövning av upphandling

I vissa fall kan myndigheten ingå avtal efter 10 dagar från det att domstolen avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut, och i vissa fall får myndigheten ingå avtal omedelbart. Efter att avtal har slutits får kammarrätten inte överpröva upphandlingen. Detta gäller alltså även om tiden för överklagande fortfarande gäller.

Närmare regler finns i den lag som gäller för målet, se rutan längst ner på nästa sida för hänvisningar.

Gör så här

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför ni tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring ni vill ha och varför ni tycker att kammarrätten ska ta upp ert överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis ni vill hänvisa till. Förklara vad ni vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå er: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om ni har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten – adressen finns i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har ni tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om ni *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt ni vill föra fram.

Vill ni veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om ni har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

För fullständig information, se:

- lag (2016:1145) om offentlig upphandling, 20 kap.
- lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, 20 kap.
- lag (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, 16 kap.
- lag (2016:1147) om upphandling av koncessioner, 16 kap.